

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3502/2564

นาง อ. ในฐานะผู้จัดการมรดกของนาง น.โจทก์ คู่หมั้น พ. โดยนาย ส. และนาง พ. ผู้เข้าเป็นคู่ความแทนกับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1462, ป.พ.พ. มาตรา 1468, ป.พ.พ. มาตรา 1719, ป.วิ.พ. มาตรา 145, ป.พ.พ. มาตรา 852

ย่อ / หลักกฎหมาย

คดีก่อน น. ฟ้องจำเลยที่ 20 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ว่าจำเลยที่ 20 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความตกลงขายที่ดินพิพาทส่วนที่เป็นสินสมรสของ น. โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือให้สัตยาบันจาก น. เป็นการจัดการมรดกโดยมิชอบ สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาย่อมไม่มีผลผูกพัน น. จนศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสซึ่งเป็นของ น. สองในสามส่วน อันเป็นส่วนหนึ่งของสินบริภคณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1462 วรรคสอง (เดิม) ส. ผู้เป็นสามีมีอำนาจจำหน่ายสินบริภคณ์ได้แต่ผู้เดียวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจาก น. กรียาก่อนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1468 (เดิม) และมาตรา 1473 วรรคหนึ่ง (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น ส. ย่อมมีอำนาจทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินบริภคณ์รวมทั้งในส่วนที่เป็นสินสมรสของ น. ให้แก่ผู้อื่นได้โดยลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจาก น. ก่อน จำเลยที่ 1 มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. คู่สัญญาให้ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินที่ ส. ทำไว้ก่อนตายได้ การที่จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความโอนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกในการจัดการทรัพย์สินของ ส. เพื่อชำระหนี้ที่ ส. มีความรับผิดชอบอยู่ก่อนตาย และเพื่อนำทรัพย์สินที่เหลือมาจัดการแบ่งปันให้แก่ทายาทของ ส. ตามกฎหมาย อันเป็นการจัดการทรัพย์สินมรดกในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. ตามหน้าที่ที่จำเป็นตาม ป.พ.พ. มาตรา 1719 หาใช่เป็นการกระทำนอกเหนือหน้าที่ของผู้จัดการมรดกไม่ คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวย่อมมีผลผูกพัน น. รวมทั้งโจทก์ซึ่งเป็นผู้สืบสิทธิในฐานะทายาทและผู้จัดการมรดกของ น. จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 20 ซึ่งเป็นคู่ความในคดีก่อนตาม ป.วิ.พ. มาตรา 145 วรรคหนึ่ง โจทก์จะโต้เถียงข้อเท็จจริงที่ยุติไปแล้ว และผูกพันโจทก์เพื่อให้ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงในคดีนี้เป็นอย่างอื่นว่า ส. ไม่ได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทกับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความโอนขายที่ดินพิพาทส่วนของ น. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งยี่สิบสองร่วมกันดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมทุกประเภท ทุกรายการ ซึ่งรวมถึงการโอนให้โดยเสน่หา โอนขาย หรือจำนองที่ปรากฏรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในสารบัญญัตินัดที่ดินเลขที่ 838, 1113, 3149 ถึง 3156, 3210 ถึง 3212, 3303 ถึง 3310, 3474 ถึง 3481, 3490 ถึง 3497, 3600 ถึง 3633 และ 4365 ถึง 4368 อันสืบเนื่องมาจากผลของสัญญาประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้น งวดที่ 1 จำนวนสองในสามส่วน และอีกหนึ่งในห้าส่วนของหนึ่งในสามส่วน เมื่อเพิกถอนแล้วให้จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสด จำเลยที่ 21 และที่ 22

ร่วมกันจดทะเบียนโอนใส่ชื่อโจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินทุกแปลงในส่วนที่เพิกถอนดังกล่าว และให้จำเลยทั้งยี่สิบสองร่วมกันดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมทุกประเภททุกรายการ ซึ่งรวมถึงการให้โดยเสนาหา โอนขาย หรือจำนองที่ปรากฏรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในสารบัญชเอนดที่ดินเลขที่ 3258, 3259, 3357, 3456, 3498, 3558, 3659 ถึง 3663, 3716 ถึง 3720, 6131 ถึง 6157, 6192 ถึง 6199, 6284 ถึง 6288, 15333, 15334, 22480 ถึง 22487 ที่ดินตาม น.ส. 3 ก. เลขที่ 781, 1306, 1353, 1520, 1521 และที่ดิน ส.ค. 1 เลขที่ 249, 250 อันสืบเนื่องมาจากผลของสัญญาประนีประนอมยอมความงวดที่ 3 จำนวนสองในสามส่วน และอีกหนึ่งในห้าส่วนของหนึ่งในสามส่วน เมื่อเพิกถอนแล้วให้จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสุด จำเลยที่ 21 และที่ 22 ร่วมกันจดทะเบียนโอนใส่ชื่อโจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวทุกแปลงในส่วนที่เพิกถอนดังกล่าว หากจำเลยทั้งยี่สิบสองไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ให้จำเลยทั้งยี่สิบสองร่วมกันรับผิดชอบค่าธรรมเนียม ค่าอากร และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน หากจำเลยทั้งยี่สิบสองไม่สามารถดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ได้ ให้บังคับจำเลยทั้งยี่สิบสองร่วมกันใช้ราคาที่ดินเป็นเงิน 1,563,833,332 บาท หรือใช้ราคาที่ดินตามราคาตลาดในวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วแต่จำนวนใดมากกว่ากันก็ให้ใช้ราคานั้น พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ หากที่ดินแปลงใดไม่อาจดำเนินการได้ ให้จำเลยทั้งยี่สิบสองร่วมกันใช้ราคาที่ดินแปลงที่ไม่สามารถโอนคืนโดยปลอดภาระผูกพันใด ๆ แก่โจทก์ตามบัญชีแสดงราคาที่ดินพิพาทท้ายฟ้อง หรือใช้ราคาที่ดินตามราคาตลาดในวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วแต่จำนวนใดมากกว่ากันก็ให้ใช้ราคานั้น พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยที่ 1 ถึงที่ 20 ให้การขอให้ยกฟ้อง ระหว่างพิจารณา โจทก์โดยนายอุดมศักดิ์ หนายความโจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ 1 มีนาคม 2547 ขอลงคำฟ้อง หนายความจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 แกลงไม่คัดค้าน ส่วนจำเลยอื่นไม่มาศาล ศาลชั้นต้นนัดพร้อมวันที่ 7 มิถุนายน 2547 เพื่อสอบถามว่าจะคัดค้านคำร้องขอถอนคำฟ้องของโจทก์หรือไม่ ต่อมาวันที่ 4 มีนาคม 2547 โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องขอถอนคำฟ้อง อ้างว่าโจทก์ไม่เคยมอบอำนาจให้นายอุดมศักดิ์มีอำนาจยื่นคำร้องขอถอนคำฟ้องโดยไม่แจ้งให้โจทก์ทราบก่อน และโจทก์ไม่ได้ให้ความยินยอม โจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า ตามใบแต่งตั้งหนายความของโจทก์ หนายความโจทก์มีอำนาจถอนฟ้องได้ การยื่นคำร้องขอถอนคำฟ้องจึงชอบด้วยกฎหมาย มีผลผูกพันโจทก์ ไม่อนุญาตให้ถอนคำร้องขอถอนคำฟ้องเฉพาะในส่วนของจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 และอนุญาตให้ถอนคำร้องขอถอนคำฟ้องในส่วนของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 9 ที่ 13 ที่ 15 ถึงที่ 17 ที่ 19 และที่ 20 โจทก์อุทธรณ์คำสั่ง ต่อมาเมื่อถึงวันนัดพร้อมวันที่ 7 มิถุนายน 2547 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ถอนคำฟ้องจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 ให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยดังกล่าวออกจากสารบบความ โจทก์อุทธรณ์คำสั่ง ระหว่างพิจารณา จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย จำเลยที่ 2 และที่ 3 ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน และจำเลยที่ 3 ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ 3 ขอเข้าว่าคดีแทน ศาลชั้นต้นอนุญาต ศาลชั้นต้นเห็นว่า คดีพอวินิจฉัยได้ ให้งดสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยทั้งหมด ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 20 ชำระเงินค่าที่ดินที่ได้จากการขายที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์สองในสามส่วน และอีกหนึ่งในห้าส่วนของหนึ่งในสามส่วนที่เหลือคำขออนุญาตยกฟ้อง และให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยอื่นทั้งหมด ให้โจทก์ใช้

ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยที่ 1 ถึงที่ 9 ที่ 13 ที่ 15 ถึงที่ 17 และที่ 19 โดยกำหนดค่าทนายความคนละ 20,000 บาท โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้ถอนคำร้องขอถอนคำฟ้องของโจทก์ในส่วนของจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 ยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี และยกอุทธรณ์ข้ออื่นของโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นนี้ให้ศาลชั้นต้นรวมสั่งเมื่อมีคำพิพากษาใหม่ จำเลยที่ 21 และที่ 22 ฎีกา ศาลฎีกาพิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนคำฟ้องจำเลยที่ 4 ที่ 8 ถึง ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 ศาลชั้นต้นอนุญาต จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยดังกล่าวออกจากสารบบความ ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า นายสดและนาง น. เป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2478 ก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 (เดิม) มีบุตรด้วยกัน 5 คน โจทก์และจำเลยที่ 20 เป็นบุตรของนายสดและ น. จำเลยที่ 1 เป็นมารดาของจำเลยที่ 2 และที่ 3 และจำเลยที่ 3 เป็นมารดาของจำเลยที่ 4 ที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 838, 1113 และอีกหลายแปลง เนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ เป็นที่ดินที่นายสดและ น. ได้มาระหว่างเป็นสามีภริยากัน เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2521 นายสดถึงแก่ความตายโดยมิได้ทำพินัยกรรม ศาลแพ่งธนบุรีมีคำสั่งตั้งจำเลยที่ 20 เป็นผู้จัดการมรดกของนายสด วันที่ 26 มิถุนายน 2521 จำเลยที่ 1 ฟ้องจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดต่อศาลชั้นต้นเป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 7145/2521 ว่า ก่อนนายสดถึงแก่ความตายได้ทำสัญญาขายที่ดินและสิทธิการครอบครองที่ดินที่ตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี รวมเนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ แก่จำเลยที่ 1 ในราคา 25,000,000 บาท ขอให้บังคับจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดปฏิบัติตามสัญญา วันที่ 26 สิงหาคม 2523 จำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 20 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันว่า จำเลยที่ 20 ตกลงขายที่ดินตามฟ้องแก่จำเลยที่ 1 ในราคา 40,000,000 บาท โดยจำเลยที่ 20 เป็นผู้จัดการออกโฉนดที่ดินทุกแปลง เมื่อออกโฉนดที่ดินแล้วจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ยอมชำระราคาที่ดินส่วนที่โอนนั้นตามราคาประเมินของทางราชการ หากที่ดินตามฟ้องแปลงใด จำเลยที่ 20 ไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ให้จำเลยที่ 1 ได้ จำเลยที่ 20 ยินยอมใช้ที่ดินหรือราคาตลาดแทนแก่จำเลยที่ 1 จนครบ ตกลงโอนกรรมสิทธิ์และชำระเงินเป็น 3 งวด ดังนี้ งวดที่ 1 ภายในกำหนด 4 เดือน นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ จำเลยที่ 20 จะโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 838 และ 1113 แก่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ชำระเงิน 5,000,000 บาท แก่จำเลยที่ 20 งวดที่ 2 ภายในกำหนด 5 เดือน นับจากวันพ้นกำหนดเวลางวดที่ 1 จำเลยที่ 20 จะโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 1525, 1602, 1636 และ 1647 แก่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ชำระเงิน 6,000,000 บาท แก่จำเลยที่ 20 งวดที่ 3 ที่ดินที่เหลือให้จำเลยที่ 20 ขอออกโฉนดที่ดินเสร็จแล้วให้แจ้งแก่จำเลยที่ 1 เพื่อกำหนดวันโอนกรรมสิทธิ์และชำระเงินส่วนที่เหลือ หากจำเลยที่ 1 ชำระราคาที่ดินงวดใดไม่ได้ ให้ถือว่าจำเลยที่ 1 สละสิทธิไม่ซื้อที่ดินตามโฉนดเหล่านั้น ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ต่อมาวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2524 จำเลยที่ 20 จดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 838 และ 1113 แก่จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ชำระเงินค่าที่ดินแก่จำเลยที่ 20 ตามสัญญาประนีประนอมยอมความในงวดที่ 1 แล้ว และในวันเดียวกันจำเลยที่ 1 จดทะเบียนให้ที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวแก่จำเลยที่ 2 โดยเสนอหาและไม่มีค่าตอบแทน จำเลยที่ 2 รั้งวัดที่ดินแบ่งแยก

ในนามเดิมโฉนดเลขที่ 1113 เป็นที่ดินโฉนดเลขที่ 3149 ถึง 3156 และ 3210 ถึง 3212 และแบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 3212 ออกเป็นโฉนดเลขที่ 4365 ถึง 4368 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3151 ถึง 3154 แก่จำเลยที่ 16 และที่ดินโฉนดเลขที่ 3155 และ 3156 แก่จำเลยที่ 15 จดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 3210, 3211, 4365 และ 4366 แก่จำเลยที่ 7 แล้วจำเลยที่ 7 จดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวแก่จำเลยที่ 12 ส่วนที่ดินโฉนดเลขที่ 838 จำเลยที่ 2 รั้งวัดที่ดินแบ่งแยกในนามเดิมออกเป็นที่ดินโฉนดเลขที่ 3303 ถึง 3310 จากนั้นได้แบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 3307 ถึง 3310 เป็นที่ดินโฉนดเลขที่ 3625 ถึง 3633, 3474 ถึง 3481, 3600 ถึง 3624 และ 3490 ถึง 3497 ตามลำดับ วันที่ 1 ตุลาคม 2529 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 838 และที่ดินที่แบ่งแยกทั้งหมดแก่จำเลยที่ 10 ส่วนงวดที่ 2 และงวดที่ 3 จำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 20 มีข้อพิพาทกันในชั้นบังคับคดี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายผิดสัญญาในงวดที่ 2 มีผลเท่ากับเป็นการสละสิทธิในการซื้อที่ดินงวดที่ 2 ทั้งสิ้นโดยตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3594/2527 และศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 20 ขอออกโฉนดที่ดินงวดที่ 3 เสร็จและรับโฉนดที่ดินส่วนใหญ่ไปแล้ว แต่จำเลยที่ 20 มิได้แจ้งกำหนดวันโอนให้จำเลยที่ 1 ทราบ จำเลยที่ 20 เป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยที่ 1 มีสิทธิบังคับให้จำเลยที่ 20 โอนที่ดินงวดที่ 3 ได้ตามสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4188/2533 นาง น. กับพวกฟ้องจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสด ขอให้จำเลยที่ 20 แบ่งที่ดินสินสมรสและมรดกของนายสดแก่ น. และทายาทเป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 10864/2534 ของศาลชั้นต้น ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้จำเลยที่ 20 แบ่งที่ดินดังกล่าวให้แก่ นาง น. สองในสามส่วน ส่วนที่เหลืออีกหนึ่งในสามส่วนให้แบ่งแก่ น. อีกหนึ่งในห้าส่วน ตามสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3140/2538 เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2534 นาง น. ฟ้องจำเลยที่ 20 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ขอให้เพิกถอนการรั้งวัดแบ่งแยกที่ดินกับเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษายอมในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้น มิให้มีผลผูกพันที่ดินส่วนที่เป็นสินสมรสของนาง น. สองในสามส่วนเป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 16824/2534 ของศาลชั้นต้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าสัญญาจะซื้อขายที่ดินอันเป็นสินสมรสตามคำวินิจฉัยในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3140/2538 ได้ระงับไปแล้วด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 นาง น. ไม่อาจฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษายอมได้ ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสซึ่งเป็นของนาง น. สองในสามส่วนอันเป็นส่วนหนึ่งของสินบริคณห์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1462 วรรคสอง (เดิม) นายสดมีอำนาจจำหน่ายสินบริคณห์ให้แก่ผู้เดียวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจาก น. ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1468 (เดิม) และมาตรา 1473 วรรคหนึ่ง (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น นายสดย่อมมีอำนาจทำสัญญาจะขายที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินบริคณห์รวมทั้งในส่วนที่เป็นสินสมรสของนาง น. ให้แก่ผู้อื่นได้โดยลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจาก น. ก่อน จำเลยที่ 1 มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดคู่สัญญาให้ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินที่นายสดทำไว้ก่อนตายได้ การที่จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดทำสัญญาประนีประนอมยอมความขายที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 1 เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกเพื่อชำระหนี้ที่นายสดมีความรับผิดชอบอยู่ก่อนตาย และเพื่อนำทรัพย์สินที่เหลือมาจัดการแบ่งปันให้แก่ทายาทของนายสดตามกฎหมาย อันเป็นการจัดการทรัพย์สินมรดกในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดตามหน้าที่ที่จำเป็นตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719 ตามสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 623/2546 ในระหว่างที่คดีต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดินพิพาทอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล มีการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินพิพาท คือ วันที่ 25 ธันวาคม 2534 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนให้ที่ดินโฉนดเลขที่ 3258, 3259, 3357, 3456, 3498 และ 3558 แก่จำเลยที่ 3 โดยเสนหาและไม่มีค่าตอบแทน ในวันเดียวกันจำเลยที่ 3 จดทะเบียนให้ที่ดินดังกล่าวแก่จำเลยที่ 4 โดยเสนหาและไม่มีค่าตอบแทน วันที่ 30 ธันวาคม 2534 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 3660, 3661, 3717, 3718 และ 3720 แก่จำเลยที่ 2 จดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 3659, 3663 และ 3719 แก่จำเลยที่ 3 จดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 3662 และ 3716 แก่จำเลยที่ 5 จดทะเบียนขายที่ดิน น.ส. 3 ก. เลขที่ 781, 1306, 1353, 1520 และ 1521 แก่จำเลยที่ 6 วันที่ 1 มิถุนายน 2535 จำเลยที่ 4 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3258 และ 3259 แก่จำเลยที่ 13 วันที่ 21 มิถุนายน 2538 จำเลยที่ 4 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3558 แก่จำเลยที่ 12 ในระหว่างจำนองมีการแบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 3558 ออกเป็นโฉนดเลขที่ 6131 ถึง 6175 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 จำเลยที่ 4 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3498 แก่จำเลยที่ 11 ต่อมาจำเลยที่ 2 แบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 3660 และ 3661 ออกเป็นโฉนดเลขที่ 15333 และ 15334 ตามลำดับ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3720 แก่จำเลยที่ 14 วันที่ 18 มิถุนายน 2536 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3717 และ 3718 แก่จำเลยที่ 11 วันที่ 8 เมษายน 2537 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 15333 และ 15334 แก่จำเลยที่ 11 วันที่ 20 ตุลาคม 2538 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3661 แก่จำเลยที่ 17 วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 จำเลยที่ 3 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3659 และ 3719 แก่จำเลยที่ 14 ในระหว่างจำนอง จำเลยที่ 3 แบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 3659 ออกเป็นโฉนดเลขที่ 6192 ถึง 6199 วันที่ 21 เมษายน 2537 จำเลยที่ 5 จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 3662 แก่จำเลยที่ 18 ในระหว่างจำนอง จำเลยที่ 5 แบ่งแยกที่ดินดังกล่าวออกเป็นโฉนดเลขที่ 22480 ถึง 22487 วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 จำเลยที่ 6 จดทะเบียนจำนองที่ดิน น.ส. 3 ก. เลขที่ 1520 แก่จำเลยที่ 14 วันที่ 17 กันยายน 2535 จดทะเบียนจำนองที่ดิน น.ส. 3 ก. เลขที่ 1306 แก่จำเลยที่ 13 วันที่ 20 ตุลาคม 2538 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนให้จำเลยที่ 19 มีชื่อถือกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินโฉนดเลขที่ 15333 และ 15334 โดยไม่มีค่าตอบแทน วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 3720 ให้จำเลยที่ 9 โดยไม่มีค่าตอบแทน วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 จำเลยที่ 3 จดทะเบียนโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 3659 และ 3719 ให้จำเลยที่ 8 โดยไม่มีค่าตอบแทน เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2536 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนให้ที่ดินโฉนดเลขที่ 6284 ถึง 6288 แก่จำเลยที่ 2 และที่ 3 โดยเสนหาและไม่มีค่าตอบแทนมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ข้อแรกว่า โจทก์มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดินพิพาทตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ก่อนคดีนี้นาง น. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ 20 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ต่อศาลชั้นต้นเป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 16824/2534 โดยกล่าวอ้างว่าจำเลยที่ 20 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความตกลงขายที่ดินส่วนที่เป็นสินสมรสของ น. โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือให้สัตยาบันจากนาง น. เป็นการจัดการมรดกโดยมิชอบ สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษตามยอมไม่มีผลผูกพันนาง น. ขอให้เพิกถอนการรังวัดแบ่งแยกที่ดินซึ่งเป็นที่ดินพิพาทในคดีนี้บางส่วนให้กลับมารวมอยู่ในที่ดินโฉนดเลขที่ 838 และ 1113 ในสภาพเดิมก่อนมีการแบ่งแยกแล้วให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 838 และ 1113 ใส่ชื่อจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดโดยตลอดภาระผูกพันใด ๆ กับขอให้เพิกถอน

สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้น และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3594/2527 ประกอบด้วยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4188/2533 เป็นที่ขัดแย้งว่าจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 20 ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้นได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมคดีถึงที่สุดแล้ว สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินอันเป็นสินสมรสได้ระงับไปแล้วด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 นาง น. จึงไม่อาจฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมได้ ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสซึ่งเป็นของนาง น. สองในสามส่วนอันเป็นส่วนหนึ่งของสินบริภคณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1462 วรรคสอง (เดิม) นายสดมีอำนาจจำหน่ายสินบริภคณ์ได้แต่ผู้เดียวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากนาง น. ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1468 (เดิม) และมาตรา 1473 วรรคหนึ่ง (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น นายสดย่อมมีอำนาจทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินบริภคณ์รวมทั้งในส่วนที่เป็นสินสมรสของนาง น. ให้แก่ผู้อื่นได้โดยลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากนาง น. ก่อน จำเลยที่ 1 มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดคู่สัญญาให้ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินที่นายสดทำไว้ก่อนตายได้ การที่จำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดทำสัญญาประนีประนอมยอมความโอนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกในการจัดการทรัพย์สินของนายสดเพื่อชำระหนี้ที่นายสดมีความรับผิดชอบอยู่ก่อนตาย และเพื่อนำทรัพย์สินที่เหลือมาจัดการแบ่งปันให้แก่ทายาทของนายสดตามกฎหมาย อันเป็นการจัดการทรัพย์สินมรดกในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดตามหน้าที่ที่จำเป็นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719 หาใช่เป็นการกระทำนอกเหนือหน้าที่ของผู้จัดการมรดกไม่ ตามสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 623/2546 ดังนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันนาง น. รวมทั้งโจทก์ซึ่งเป็นผู้สืบสิทธิในฐานะทายาทและผู้จัดการมรดกของนาง น. จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 20 ซึ่งเป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาในคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 วรรคหนึ่ง โจทก์จะได้เถียงข้อเท็จจริงที่ยุติไปแล้วและผูกพันโจทก์เพื่อให้ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นว่านายสดไม่ได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทกับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดทำสัญญาประนีประนอมยอมความโอนขายที่ดินพิพาทส่วนของนาง น. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ คดีนี้จึงต้องฟังว่านายสดทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทกับจำเลยที่ 1 จริง และจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและโอนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 โดยชอบ จำเลยที่ 1 จึงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย นาง น. ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทอีกต่อไป ดังนั้น จำเลยที่ 1 ย่อมมีสิทธิโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 5 และที่ 6 ได้ และจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและจำนองที่ดินพิพาทดังกล่าว โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดินพิพาทตามฟ้อง สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3140/2538 ที่วินิจฉัยว่าสัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษาศาลฎีกาตามยอมในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 9536/2523 ของศาลชั้นต้นไม่มีผลผูกพันนาง น. ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินพิพาทสองในสามส่วนและอีกหนึ่งในห้าส่วนของหนึ่งในสามส่วน เป็นเพียงการรับรองสิทธิในที่ดินพิพาทของ

นาง น. ที่มีต่อทายาทและจำเลยที่ 20 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายสดเท่านั้น ซึ่งหากจำเลยที่ 20 จัดการทรัพย์สินมรดกของนายสดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ นาง น. และทายาทอย่างไร โจทก์ในฐานะผู้จัดการมรดกของนาง น. ชอบที่จะว่ากล่าวเอาแก่จำเลยที่ 20 เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ข้อต่อไปว่า ต้องคืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ในชั้นที่ศาลอุทธรณ์ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาใหม่แก่โจทก์หรือไม่ เห็นว่า โจทก์อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นทั้งสองคำสั่งที่ไม่อนุญาตให้โจทก์ถอนคำร้องขอถอนคำฟ้องในส่วนของจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 กับคำสั่งที่อนุญาตให้โจทก์ถอนคำฟ้องสำหรับจำเลยดังกล่าว และอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นตามอุทธรณ์ฉบับลงวันที่ 30 มีนาคม 2550 ด้วย แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์เฉพาะปัญหาตามอุทธรณ์คำสั่ง โดยพิพากษายกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้โจทก์ถอนคำร้องขอถอนคำฟ้องในส่วนของจำเลยที่ 10 ถึงที่ 12 ที่ 14 ที่ 18 ที่ 21 และที่ 22 และยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี โดยมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์ตามอุทธรณ์คำพิพากษาของโจทก์ ดังนั้น อุทธรณ์ของโจทก์จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้อไม่อาจคำนวณเป็นราคาส่งคืนได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์เพียง 200 บาท ตามตาราง 1 (2) (ก) ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เดิม) ซึ่งโจทก์ได้เสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ตามอุทธรณ์คำสั่งมาครบถ้วนแล้ว จึงต้องคืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ตามอุทธรณ์คำพิพากษาฉบับลงวันที่ 30 มีนาคม 2550 ทั้งหมด 200,100 บาท แก่โจทก์ ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยมีได้สั่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ตามอุทธรณ์คำพิพากษาแก่โจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นสมควรสั่งให้ถูกต้อง ฎีกาของโจทก์ข้อนี้ฟังขึ้น พิพากษายืน คืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ตามอุทธรณ์คำพิพากษาฉบับลงวันที่ 30 มีนาคม 2550 จำนวน 200,100 บาท แก่โจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

อารีย์ เตชะหริวิจิตร · กาญจนา ชัยคงดี · นันทวัน เจริญชาติศรี

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/3502/2564>